

بنیاد انتخابات شفاف افغانستان د افغانستان د رڼو ټاکنو بنسټ

Transparent Election Foundation of Afghanistan

صغرا سعادت، سخنگوی بنیاد انتخابات شفاف افغانستان، تیفا
شماره تماس: ۰۷۹۵۸۶۸۷۳۰
ایمیل آدرس: saadat@tefa.org.af
تاریخ: ۱۴ سرطان ۱۳۹۶

یافته های تیفا در مورد چالش های ظرفیتی کمیسیون شکایات انتخاباتی

بنیاد انتخابات شفاف افغانستان (تیفا) بر اساس درخواست رسمی کمیسیون شکایات انتخاباتی از این نهاد (طی مکتوب شماره ۱۲۲ کمیسیون، مورخ ۱۳۹۶/۰۱/۳۰)، و قبل از آن در تفاهم با نهاد های مدنی مرتبط به انتخابات، طی جلسه ای مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۴ در دفتر کمیسیون شکایات انتخاباتی و به تعقیب آن طی جلساتی با مسئولین دفتر (MEC)، و نماینده دفتر UNAMA، به تاریخ های ۱۳۹۶/۰۱/۲۳ و ۱۳۹۶/۰۱/۲۶ در دفتر کمیسیون شکایات انتخاباتی؛ پذیرفت تا برای اولین بار، ارزیابی جامعی را از ظرفیت ها و ضعف های کمیسیون شکایات انتخاباتی به عمل آورد. جهت انجام این مهم، تیفا متعهد شد تا بدون هیچگونه امتیاز مالی، طی این ارزیابی رهنمود اصلاحی را به منظور مرتفع ساختن مشکلات و چالش های ظرفیتی و اداری کمیسیون شکایات انتخاباتی به عنوان نتیجه ارزیابی آماده و ارائه نماید تا با استفاده از آن کمیسیون شکایات انتخاباتی برای حل مشکلات و چالش های موجود در این اداره، عمل نموده و با تقویت ظرفیت های داخلی کمیسیون زمینه را برای مدیریت بهتر و رسیدگی عادلانه به شکایات انتخابی را فراهم سازد.

ارزیابی ظرفیت سازمانی کمیسیون شکایات انتخاباتی به صورت رسمی به تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۳۱ طی جلسه ای با حضور کمیشنران کمیسیون شکایات انتخاباتی و تعدادی از روسای اداری کمیسیون با ارائه پلان و جزئیات کاری آن آغاز گردید. ارزیابی متذکره با استفاده از روش مختلط بررسی اسنادی و انجام مصاحبه های رودر رو، بر اساس پرسشنامه های از پیش طرح شده، با کارمندان اداری و مسئولین کمیسیون و انجام مشاهده مستقیم، در سطح داخلی و همچنان نظر سنجی در مورد کمیسیون شکایات انتخاباتی از طریق مصاحبه های باز با اعضای نهاد های ذیدخل انتخاباتی، در سطح بیرونی کمیسیون صورت میگرفت. در خلال یک ماه تقریباً با مسئولین تمامی ریاست خانه های کمیسیون شکایات انتخاباتی جهت ارزیابی کلی هر ریاست بطور جدا گانه مصاحبه صورت گرفت؛ هرچند فرایند ارزیابی بطور کامل، بنا بر ملحوظات و عوامل ذیل انجام نشد، ولی اجرای بخشی از آن نیز منتج به نتایج قابل توجه و ملموسی شد که شرح کلی آن در ذیل ذکر شده است. با تاسف که برنامه ارزیابی کمیسیون بعد از آغاز و با اجرای بخش از آن با موانع و چالش های جدی از سوی بعضی از ادارات کمیسیون شکایات انتخاباتی مواجه شد که ادامه تخصصی، اصولمند و بیطرفانه آنرا غیر ممکن ساخت. موارد عمده این چالش ها قرار ذیل اند:

- I. دو دسته گی و اختلافات جدی میان اعضای دارالانشاء و کمیشنران کمیسیون شکایات انتخاباتی.
- II. محدود بودن صلاحیت و تاثیر گذاری رئیس دارالانشاء کمیسیون شکایات انتخاباتی نسبت به ادارات تحت نظر آن.
- III. نادیده گرفتن تصامیم کمیشنران و رئیس کمیسیون توسط ادارات دارالانشاء کمیسیون.
- IV. نا هماهنگی و بی نظمی های جدی در داخل کمیسیون.
- V. عدم پذیرش تغییر و اصلاحات بنیادی در ادارات کمیسیون شکایات انتخابات علی الرغم هدایت مستقیم و مشخص رئیس کمیسیون شکایات انتخاباتی به این ادارات.

عوامل ذکر شده، تیفا را متقاعد ساخت که ادامه ارزیابی، آنهم به صورت تخصصی، مبتنی بر اساسات روش های تحقیق، با وضعیت موجود در کمیسیون مقدور نبوده و ادامه آن سبب تشدید اختلافات درونی در کمیسیون و همچنان وارد آوردن لطمه به اعتبار و جایگاه بنیاد انتخابات شفاف افغانستان به عنوان یک نهاد مستقل خواهد شد. لذا، بنیاد انتخابات شفاف افغانستان، علی الرغم تعهد و میل فراوان برای اجرای این ارزیابی، و نتایج متوقعه مهم وسود مند آن، و حفظ اصل بی طرفی و تخصصی بودن، از ادامه و اجرای این ارزیابی انصراف داده و ضمن ابراز قدر دانی و تشکر فراوان از تمامی کمیشنران محترم کمیسیون که حامی این طرح بودند و برای تسهیل آن تلاش ورزیدند، اعلام میدارد که در صورت فراهم شدن زمینه، در هر زمان دیگر، به ادامه این مهم پرداخته و کمیسیون را جهت شناسایی راهکرد های جامع برای حل این مشکلات یاری رساند.

بنیاد انتخابات شفاف افغانستان، طی این ارزیابی به موارد مهم و قابل توجه دست یافته است که اهم آنرا به شرح ذیل اعلام مینماید:

- 1) براساس تشکیل اداری کمیسیون شکایات انتخاباتی، این کمیسیون شامل نه (۹) ریاست خانه، دو (۲) معاونیت، و حدود ۳۴۲ تن کارمند (به شمول کارمندان ولایتی) میباشد.
- 2) تعداد کارمندان حاضر و مشغول به کار در کمیسیون ۱۱۳ تن میباشد که از این میان ۱۰۶ تن آن مرد و ۷ تن آنرا زنان تشکیل میدهد. (۲،۶٪ سهم زنان در ترکیب کمیسیون)
- 3) اکثریت مطلق کارمندان کمیسیون را مردان تشکیل داده و در راس هیچ یک از ریاست خانه ها و معاونت ها زنان حضور ندارند و در کل نقش مدیریتی قابل توجه در هیچ یک از ادارات دارالانشاء کمیسیون به عهده زنان داده نشده است.
- 4) کمیسیون به لحاظ اجرایی و مدیریتی یک دست و واحد نبوده و جزایر صلاحیتی متعدد در آن وجود دارد.
- 5) ترکیب قومی در تشکیلات اداری کمیسیون بصورت عادلانه در نظر گرفته نشده است، طوری که اکثریت کارمندان را مربوطین دو ولایت تشکیل می دهد.
- 6) رئیس دارالانشاء کمیسیون به عنوان مدیر و صلاحیت دار اجرایی، از صلاحیت و کنترل لازم بر اداره و اوضاع برخوردار نبوده و ادارات تحت نظر وی، آنگونه که باید و شاید، از ایشان پیروی و تبعیت نمیکنند.
- 7) در سطوح اجرایی و مدیریتی میان کمیشنران و تعدادی از ادارات دارالانشاء کمیسیون اختلافات جدی وجود دارد.
- 8) میزان توانمندی در مدیریت داخلی کمیسیون ضعیف بوده و پراکندگی و آشفتگی بر محیط داخلی آن حاکم است.
- 9) ادارات دارالانشاء کمیسیون با فقدان پالیسی و لایحه های کاری لازم به عنوان رهنمود و اصول کاری مواجه بوده و در اغلب موارد با مشکل تداخل وظیفوی مواجه اند.
- 10) کمک های لجستیکی از قبیل امکانات اداری و دفتری که از سوی (UNOPS) درگذشته صورت گرفته است، مستند سازی و وارد سیستم نشده و اغلب این کمک ها، هم از سوی نهاد کمک کننده و هم به دلیل نبود سیستم حفاظتی اسنادی و اداری از میان رفته اند.
- 11) عدم همکاری به موقع حکومت با کمیسیون در تسهیل فرایند های کاری آن.
- 12) بدنه عملیاتی کمیسیون آمادگی و ظرفیت لازم برای تطبیق برنامه های انتخاباتی کمیسیون را ندارد.
- 13) برخورد سلیقه ای تعدادی از شرکای بین المللی در همکاری و تسهیل امورات کاری کمیسیون.

موارد ذکر شده، از عمده مسایل و چالش هایست که کمیسیون شکایات انتخاباتی با آن مواجه است و این مشکلات کمیسیون را دستخوش ضعف و عدم کارایی زیانباری ساخته است. حضور اکثریتی مردان و غایب بودن زنان در تشکیل کمیسیون، وجود جزایر صلاحیتی متعدد در کمیسیون، عدم رعایت تناسب قومی در تشکیل کمیسیون و فقدان حاکمیت ضوابط و اصول در تعاملات درون سازمانی کمیسیون، نگرانی های جدی را در مورد کارایی و توانمندی کمیسیون شکایات در پیشبرد مسئولیت های آن که بسا مهم و خطیر است، به میان آورده است.

هرچند اراده و تعهد لازم میان اکثر کمیشنران کمیسیون شکایات برای اجرای اصلاحات وجود دارد ولی مشکلات متذکره اجرا و اعمال این اصلاحات را در حد قابل توجه ناممکن ساخته و موثریت کمیسیون را تحت الشعاع قرار داده است.

بنیاد انتخابات شفاف افغانستان جهت مرتفع ساختن این مشکلات و چالش ها، همکاری و نظارت نهاد های مدنی و بی طرف با کمیسیون را برای دادخواهی و تسهیل اصلاحات درون سازمانی در کمیسیون ضروری و مفید میدانند و در ضمن آن راهکرد های ذیل را جهت حل این مشکلات به کمیسیون شکایات انتخاباتی پیشنهاد مینماید:

- 1) کمیسیون شکایات انتخاباتی جهت تامین عدالت جنسیتی و تخصصی در تشکیل اداری آن، باید برنامه ی جامع را برای فراهم سازی حضور بیشتر زنان در ساختار اداری، به خصوص در پست های با صلاحیت دارالانشاء کمیسیون فراهم سازد.
- 2) ضمن اولویت دادن به تخصص و توانمندی های افراد، باید ترکیب قومی به طور عادلانه در ساختار تشکیلاتی کمیسیون در نظر گرفته شده و این مهم به صورت جامع باید مورد غور و بررسی مجدد و بیشتر قرار گیرد.
- 3) جهت اصولمند سازی تعاملات درون سازمانی کمیسیون و یکدست سازی مدیریتی آن به صورت تخصصی و هماهنگ، کمیسیون باید طراز العمل و لایحه وظایف مشخص برای هر اداره را، جهت سالم سازی، تشخیص و تفکیک مسئولیت های آنان طرح و تصویب نماید و به رئیس دارالانشاء صلاحیت داده شود تا ادارات تحت نظر خود را ملزم به اجرای آن ساخته و مطابق به آن با خاطی ها برخورد نماید و در این راستا از نظارت و مشوره نهاد های مدنی نیز کار گرفته شود.

- 4) کارمندان کمیسیون باید بر اساس اصل شایسته سالاری و با در نظر داشت جنسیت و تخصص آنان توسط یک تیم متخصص که در آن کمیشنران و رؤسای ادارات از هر قوم و جنسیت حضور داشته باشند مصاحبه و استخدام گردند.
- 5) کمیسیون شکایات انتخاباتی ضرورت دارد تا زمینه نظارت و همکاری نهاد های مدنی از عملکرد کمیسیون را جهت شفاف سازی و بهبود آن، فراهم ساخته و در این زمینه پالیسی مشخص را تهیه و اعلام نماید.
- 6) حکومت افغانستان مطابق به قانون با در نظر داشت محدودیت های زمانی باید منابع مورد نیاز کمیسیون را تهیه نموده و آن بخش از امورات کاری کمیسیون را که نیازمند همکاری حکومت است تسهیل نماید.
- 7) ظرفیت های لازم برای تطبیق پلان های تهیه شده کمیسیون شکایات انتخاباتی باید هر چه سریعتر ایجاد گردد و در این زمینه دادخواهی و همکاری نهاد های ذیدخل انتخاباتی و جامعه جهانی مهم دانسته می شود.
- 8) شرکاء بین المللی انتخابات باید همکاری های تخنیکی و مالی خود با کمیسیون را بر اساس نیازمندی های کاری آن، تامین نماید.
- 9) چگونگی و نحوه همکاری میان هر دو کمیسیون باید تقویت گردد و مکانیزم شفاف و قابل تطبیق در این مورد تهیه و تصویب گردد.

بنیاد انتخابات شفاف افغانستان تیفا باورمند است که نهاد های بین المللی همکار با کمیسیون و همچنان احزاب، نهاد های مدنی و زنان باید به این مشکلات توجه جدی داشته و برای حل آن در محدوده صلاحیت های قانونی خود کمیسیون را یاری رسانند.

تیفا از وضعیت موجود در کمیسیون شکایات انتخاباتی نتیجه میگیرد که ادامه این شرایط تاثیرات ناگوار و منفی را بر نتایج انتخابات پیشرو وارد خواهد ساخت و کمیسیون را از تکامل ظرفیتی و رسیدن به توانمندی بالقوه و اجرای جامع مسئولیت های آن باز خواهد داشت. لذا پرداختن به این مشکلات و توجه به حل آن از اولویت های میرم و اساسی کمیسیون در همکاری با نهاد های مسئول و ذیربط انتخاباتی میباشد. با توجه به تاریخ اعلام شده انتخابات آتی، زمانی زیادی برای اجرا و اعمال این اصلاحات موجود نیست، لذا کمیسیون شکایات انتخاباتی نیازمند اقدامات اصلاحی جدی و سریع در همکاری با نهاد های ذیدخل برای حل این مشکلات میباشد و در غیر آن موثریت این نهاد در تامین عدالت انتخاباتی روندی منفی را طی خواهد کرد.